Ciclosporine bij psoriasis

Twee keer per dag, voor een beperkte tijd

Het doel van deze folder

Deze folder is voor mensen met psoriasis die starten met ciclosporine. Je leest wat het medicijn doet, hoe je het gebruikt, welke controles nodig zijn en waar je zelf op let.

Wat is ciclosporine en hoe werkt het?

Ciclosporine remt de afweer krachtig. Het remt vooral de T-cellen. Dat zijn afweercellen die bij psoriasis te actief zijn. Ciclosporine werkt in het hele lichaam.

Ciclosporine geneest psoriasis niet. Het remt de ontsteking zolang je het gebruikt.

Waarom krijg je dit medicijn?

Je hebt psoriasis die met smeren of lichttherapie niet genoeg rustig wordt. Ciclosporine is een van de klassieke medicijnen die de richtlijn dan adviseert. Het is voor psoriasis geregistreerd.

De meeste artsen gebruiken ciclosporine voor korte tijd, om de psoriasis rustig te krijgen.

Hoe gebruik je het?

- **Vorm:** capsules of een drank.
- **Hoe vaak:** 2 keer per dag, op vaste tijden. Neem het altijd met eten of altijd zonder eten.
- **Dosis:** de dosis hangt af van je gewicht. Je begint meestal met 2,5 tot 3 mg per kilo lichaamsgewicht per dag. Helpt het na 4 tot 6 weken niet genoeg, dan kan de dosis omhoog tot hoogstens 5 mg per kilo per dag.
- **Afbouwen:** gaat het goed, dan verlaagt je arts de dosis stap voor stap, tot de laagste dosis die werkt.
- **Merk:** wissel niet zomaar van merk. Krijg je bij de apotheek een ander merk mee, overleg dan met je arts.
- **Grapefruit:** eet geen grapefruit en drink geen grapefruitsap. Dat verhoogt de hoeveelheid ciclosporine in je bloed.
- **Bewaren:** zoals in de bijsluiter van jouw merk staat.
- **Vergeten:** neem nooit een dubbele dosis. Vraag je apotheek of arts wat je moet doen.
- **Operatie:** krijg je een geplande operatie, dan kan je arts voorstellen om een week van tevoren te stoppen.

Reizen

Neem ciclosporine mee in de handbagage, met een Engelstalig medicijnpaspoort van de apotheek. Ga 2 tot 3 maanden voor vertrek naar een reizigersvaccinatiebureau en vertel dat je ciclosporine gebruikt. Laat ook je malariapillen en antibiotica tegen reizigersdiarree controleren. Die kunnen een wisselwerking hebben met ciclosporine. Drink genoeg bij warmte of diarree.

Wanneer merk je effect en hoe lang gebruik je het?

Veel mensen merken binnen 2 tot 6 weken verbetering. Helpt het na 4 tot 6 weken op de hoogste dosis die je goed verdraagt nog niet genoeg, dan stop je ermee.

In totaal gebruik je ciclosporine hooguit 2 jaar. Heb je risicofactoren, is je dosis verhoogd of gebruik je medicijnen die slecht samengaan met ciclosporine, dan is die tijd korter.

Stop niet zelf. Overleg altijd eerst met je arts. Blijf naast dit medicijn elke dag een vettende crème smeren.

Onderzoek vooraf en controles

Voor de start

- Je arts vraagt naar hart- en vaatziekten, diabetes, infecties, kanker en huidkanker, ziekten van nieren en lever, je andere medicijnen, eerdere lichttherapie, borstvoeding en een kinderwens. Je arts gaat na of je zwanger bent.
- Je arts meet je bloeddruk.
- Bloedonderzoek naar je bloedcellen, je lever, je nieren, het kalium en de vetten in je bloed, en een test op hepatitis B en C. Zo nodig ook een test op hiv.

- Een plek die op huidkanker lijkt, wordt eerst onderzocht. Een infectie van de huid, zoals een koortslip, wordt eerst behandeld.
- Je arts kijkt welke vaccinaties je hebt gehad.
- Je arts laat je huisarts weten dat je met ciclosporine begint.

Tijdens de behandeling

- Na 4 weken worden je bloeddruk en nierfunctie gemeten. Je bespreekt dan met je arts het effect en de bijwerkingen; dat kan meestal op afstand.
- Na 8 weken wordt alleen je nierfunctie gemeten. Je hoort meestal alleen iets als de uitslag afwijkt.
- Na 12 weken wordt je bloeddruk gemeten en krijg je bloedonderzoek naar je bloedcellen, je lever, je nieren en de vetten in je bloed. Je bespreekt dan met je arts of je doorgaat.
- Daarna worden elke 6 maanden je bloeddruk, je bloedcellen, je lever en je nieren gecontroleerd, en kijkt je arts naar je huid.
- Heb je een hoger risico, bijvoorbeeld door je leeftijd, een hoge bloeddruk, minder goed werkende nieren of gebruik langer dan 1 jaar? Dan worden je nierfunctie en bloeddruk meestal elke 3 maanden gemeten.
- Is je nierwaarde (kreatinine) meer dan 30 procent hoger dan voor de start, dan wordt die binnen 2 weken opnieuw gemeten. Is die dan nog te hoog, dan gaat de dosis omlaag. Helpt dat niet binnen 1 maand, dan stop je.
- Is je bloeddruk hoger dan 160/105, dan wordt die opnieuw gemeten. Blijft die te hoog, dan gaat de dosis omlaag of krijg je een medicijn tegen hoge bloeddruk.
- Doe als vrouw mee met het bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker.

Na de behandeling

Heb je ciclosporine langer dan 1 jaar gebruikt, of ben je veel in de zon geweest of veel belicht? Dan let je arts ook na het stoppen op huidkanker.

Bijwerkingen

Hoeveel bijwerkingen je krijgt, hangt af van de dosis en van hoe lang je ciclosporine gebruikt. Na kort gebruik gaan ze meestal over als je stopt.

Zeer vaak betekent bij meer dan 1 op de 10 mensen, vaak bij 1 tot 10 op de 100 mensen en soms bij 1 tot 10 op de 1000 mensen.

Zeer vaak

- Minder goed werkende nieren. Dit blijkt uit bloedonderzoek.
- Een hoge bloeddruk.
- Trillen en hoofdpijn.
- Meer vetten in het bloed.

Vaak

- Klachten van maag en darmen.
- Dikker tandvlees en meer haargroei. Poets je tanden goed; dat helpt tegen dikker tandvlees.
- Tintelingen of een branderig gevoel in handen of voeten, en spierkrampen.
- Een hogere bloedsuiker, meer kalium of urinezuur in het bloed en afwijkende leverwaarden.
- Moeheid.

Soms

- Bloedarmoede of minder bloedplaatjes.
- Vocht vasthouden of aankomen.
- Een stoornis in de hersenen, met bijvoorbeeld hevige hoofdpijn, verwardheid of slechter zien.

Ernstige bijwerkingen

- Blijvende schade aan de nieren, vooral bij een hogere dosis en bij gebruik langer dan 1 tot 2 jaar.
- Meer kans op huidkanker, vooral na veel lichttherapie met PUVA. Ook lymfeklierkanker (lymfoom) is gemeld.
- Meer kans op infecties, ook ernstige.

Wat je zelf vermijdt of meldt

- Gebruik geen sint-janskruid, een kruidenmiddel. Het verlaagt de hoeveelheid ciclosporine in je bloed. Dat effect houdt na het stoppen nog minstens 2 weken aan.
- Veel medicijnen hebben invloed op ciclosporine, of ciclosporine op hen. Voorbeelden zijn sommige antibiotica, middelen tegen schimmels, epilepsie, hiv, jicht en hoge bloeddruk, sommige bloedverdunners, cholesterolverlagers en de pil. Vertel elke arts, tandarts en apotheker dat je ciclosporine gebruikt, ook als je zelf iets koopt.
- Gebruik ontstekingsremmende pijnstillers, zoals ibuprofen en naproxen, alleen in overleg. Ze kunnen de nieren extra belasten. Paracetamol mag wel.
- Gebruik geen kaliumtabletten en eet niet veel kaliumrijke voeding.
- Je krijgt geen lichttherapie of koolteer tijdens de behandeling, omdat dat meer kans op huidkanker geeft. Vermijd veel zon en ga niet onder de zonnebank. Gebruik zonnebrandcrème met een hoge beschermingsfactor.
- Weinig alcohol mag meestal, tenzij je leverwaarden afwijken. Drink niet veel; alcohol

en ciclosporine kunnen allebei invloed hebben op je lever en je bloeddruk.

Vaccinaties

- Levende vaccins krijg je niet tijdens ciclosporine. Voorbeelden zijn het vaccin tegen gele koorts en de BMR-prik. Heb je zo'n vaccin nodig, laat het dan het liefst minstens 4 weken voor de start geven. Is het tijdens de behandeling nodig, dan krijg je het pas 1 tot 3 maanden na de laatste dosis ciclosporine; je arts zegt hoe lang. Je begint pas minstens 4 weken na het vaccin weer. Het BCG-vaccin tegen tuberculose mag nooit.
- Vaccins zonder levend virus of bacterie mogen wel, ook tijdens de behandeling. Ze kunnen iets minder goed werken. Krijg je ze voor de start, dan het liefst 2 weken van tevoren.
- De jaarlijkse griepprik en de vaccinatie tegen pneumokokken worden aangeraden. De griepprik is gratis via je huisarts. De pneumokokkenprik schrijft je dermatoloog voor. Hij wordt vergoed uit je basisverzekering; je eigen risico kan gelden. Het vaccin tegen gordelroos zonder levend virus is er vanaf 18 jaar en is het overwegen waard. Bij ciclosporine wordt het meestal niet vergoed.

Kinderwens, zwangerschap en borstvoeding

Bespreek een kinderwens op tijd met je dermatoloog.

Is rond een zwangerschap een medicijn als dit nodig, dan heeft ciclosporine de voorkeur. Je kunt het zo nodig in de zwangerschap blijven gebruiken. Je wordt dan goed gecontroleerd, samen met een gynaecoloog.

Ciclosporine komt via de placenta bij het kind. Er zijn geen aanwijzingen dat het aangeboren afwijkingen geeft. Bij vrouwen met een getransplanteerd orgaan die ciclosporine gebruikten, kwamen zwangerschapsvergiftiging en een laag geboortegewicht meer voor.

- **Borstvoeding:** een kleine hoeveelheid ciclosporine komt in de moedermelk; bij baby's zijn geen nadelige effecten gemeld. Borstvoeding geven kan meestal, in overleg met je arts. Zo staat het in de richtlijn; de bijsluiter raadt het nog af.
- **Anticonceptie:** gebruik betrouwbare anticonceptie tijdens de behandeling. Ciclosporine kan anticonceptie met progesteron, zoals de pil, minder betrouwbaar maken. Bespreek welke vorm voor jou geschikt is.
- **Voor mannen:** je kunt doorgaan met ciclosporine als je een kind wilt verwekken. Het lijkt geen invloed te hebben op de vruchtbaarheid.
- **Vaccinaties van je baby:** je baby krijgt alle vaccinaties van het Rijksvaccinatieprogramma, ook de levende, en meestal een extra prik bij 2 maanden. Vertel de verloskundige en het consultatiebureau dat je ciclosporine gebruikt.

Kinderen

Bij kinderen gebruiken artsen ciclosporine alleen in uitzonderlijke situaties en kort, meestal hooguit 1 jaar, omdat het de nieren kan beschadigen. Voor kinderen met psoriasis is het niet geregistreerd. Een kind krijgt het alleen van of in overleg met een kinderarts of kinderdermatoloog. Ook de controles zijn anders: meestal voor de start, na 6 en na 12 weken en daarna elke 3 maanden.

Neem contact op met je arts of verpleegkundige bij:

- trillen, tintelingen of spierkrampen die hinderen
- een nieuw medicijn, ook een zelfzorgmiddel of kruidenmiddel
- zwangerschap of een kinderwens
- een vaccinatie of een reis naar een ver land
- een plekje op de huid dat niet geneest of verandert

Neem dezelfde dag contact op bij:

- koorts of een ernstige infectie
- hevige hoofdpijn, verwardheid, slechter zien of een epileptische aanval
- zwelling van benen of gezicht, plotseling minder plassen of ernstige spierzwakte

Er is alles aan gedaan om ervoor te zorgen dat de informatie in deze folder juist is. Toch is niet elke behandeling geschikt of werkzaam voor iedereen. Je eigen arts kan je uitgebreider adviseren.

Samengesteld door dr. Annemie Galimont, dermatoloog, naar de NVDV-richtlijn Psoriasis, de conceptrichtlijn Screening en monitoring (NVDV, 2026), de richtlijn over medicatie rondom de zwangerschap (2024), de adviezen van de LCI en het LCR, het Farmacotherapeutisch Kompas (2026), de productinformatie en apotheek.nl. Uitgave: onlinedermatologie.nl, oktober 2026.